

ԳԱՅՐԵՆԻՔ

10
Փարայ

ՕՐԱԹԵՐԹ

10
Փարայ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Հայրենիք ամեն օր կը հրատարակուի, տարեկան գինն է Պոլսոյ եւ գաւառաց համար 7 արծաթ մեծիտ կանխիկ. գաւառական բոլրատարութեան ծախքը մեր վրայ է: Վեցամսեայ եւ եռամսեայ բաժանորդք ալ կընդունուին:

Լրագրոյս վերաբերեալ գիր կամ նամակ պէտք է ուղղել առ Տէր-Խմբագիր Բիգա փաշա խան Թ. 44: Խմբագրութեան ուղղեալ գիր ետ չեւորուիր: Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 դրոշ է. աւելի անգամի համար սակարկութիւն կըլլայ:

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Փար տիւ Պօսփօր սոյն խորագրով հետեւեալ տողերը կը դրէ իւր երէկուան թուով:

«Այն օրէն ի վեր յորում գետապանաց թարգմանները հաւաքական շարժում մը ըրին Բ. Դրան մօտ Պէրլինի դաշնագրին ճարդ-յօդուածին գործադրութեան վերայ հրաւիրելով նորա ուշադրութիւնը, Հայկական խնդրոյ մասին բան մը չեղաւ մինչեւ ցարդ:

«Անշուշտ Բ. Դրանը իւր յանձն առած պարտականութիւնները թօթափել չուղեր, ոչ ալ Պէրլինի դաշնագրին ճարդ-յօդուածը առանց գործադրութեան թողուլ յետ այնքան մեծամեծ զոհողութեանց զորս յանձն առաւ ի պատիւ իւր ստորագրութեան: Բայց Հայկական խնդիրը գնահատելու գործին կամ ճարդ-յօդուածի գործադրութեան հետեւանաց քննութեան մէջ կերակ թէ սըխալ մ'ունեցած է Բ. Դրանը:

«Բանի մ'ակումբներու մէջ ընդունուած է այսօր թէ Հայք գործադրելի բարենորոգումները իրենց աղգային վերակենդանութիւնը գիւրացնող իբր նորանոր արտօնութեանց նախընթաց քայլը պիտի համարին. ասկէ այն երկիւղն առաջ եկած է թէ Պէրլինի դաշնագրին տրամադրած բարենորոգումները օր մը Հայաստանի մէջ քաղաքական ինքնօրէնութիւն մը հիմնելու պիտի առաջնորդեն. ասկէ ծագած է այս խնդրոյն նըկատմամբ Բ. Դրան վարանումը և դժկամակութիւնը:

«Եւ սակայն այս տեսակ երկիւղներ ցնորական լինելուն համողութեամբ համար Ասիայէն եկած առաջին աշխարհացոյցին վրայ պէտք է ակնարկ մը նետել: Հայերը ուստական կայսրութեան սահմանադրին վրայ գտնուելով օրոյ փառասիրական ձկտումները ամենէն աղէկ գիտեն, Հայք կըսեմք լաւ համողութեամբ որ իրենց աղգայնութիւնը պահելու համար պարտաւոր են օսմանեան կայսրութեան ամբողջութենէն չբաժնուիլ, որպէս զի սոյն կայսրութեան ամ-

բողջութեան սկզբամբը կարենան պաշտպանութիւն վայելել:

«Հայոց աղգին օսմանեան՝ կայսրութենէն բաժնուելու գիտաւորութիւն մը վերագրելը այս աղգին բնական խելացիութիւնը ուրանալ ըսել է. մանաւանդ որ լաւ գիտէ նա թէ այսպիսի խորհուրդ մը ոչ միայն իւր ապագան չերաշխաւորեր, այլ և զանազան վտանգներու կենթարկէ և սկարու առանձին՝ այնպիսի զօրաւոր դրացիի մը ձեռքը կը յանձնէ օրոյ փառասիրութիւնը չափ ու սահման չունի:

«Հայոց վաւերացած բանը վտանգալից անկախութիւն մը չէ, այլ պարզապէս միայնպիսի գրութիւն որ հասարակային պաշտօնատարներու զեղծմանց և բարբարիկ ցեղերու վերջ տայ. նոքա արդարութեան հաւասար գործադրութեան և եթէ ոչ բացարձակ գոնէ յարաբերական ապահովութեան մը կը վաւերին:

«Այս բարեքնները որոց կը վաւերին Հայոց աղգը, այն Աղգը որոյ անձնութիւնն առ Օսմանեան դահն և կառավարիչներու կամաց ցուցած կոյր հընադանութիւնը առածի կարգ անցած են այսօր, վարչական արմատական բարենորոգմամբ մը միայն կրնան ձեռք բերուիլ, և այս բարենորոգումը ճարդ-յօդուածով տրամադրեալ է արդէն:

«Սոյն յօդուածին գործադրութեան պահուն յորում Եւրոպոյ մէջ խորհրդաւոր հնարագիտութիւնը կը գործուին և մի քանի կառավարութիւնը արեւելեան խնդրոյն մէջ երկդիմի ընթացք մը բռնած են, այսպիսի ժամանակի մը մէջ կըսեմք յորում Անդղիա ալ մտադիր կերակ Բ. Դրան վրայ զօրաւոր ճնշում մը չբանեցնելու, Բ. Դրանը աւելի շահաւոր պիտի ելնէ եթէ իւր բոլոր գործութեամբը Հայաստանի բարենորոգման ձեռնարկէ և ինքն առանձին անոր աշխատի, ազատ լինելով իւր աշխատութեան արդիւնքը տէրութեանց հաղորդելու:

«Իսկ ընդհակառակն եթէ Բ. Դրանը այսպիսի թանկագին ժամանակ մը կորսնցնէ առանց Պէրլինի դաշնագրին ճարդ-յօդուածը գործադրելու, Հայկական խնդիրը կրնայ քանի մ'ամիս ևս ննջել:

բայց թերեւ վերստին երևան ելնէ այնպիսի ատեն մը յորում տէրութեանց ներկայ լաւ արամադրութիւնները խանգարելով, Հայկական խնդիրը ոչ իբր ներքին, այլ իբր համադրային խնդիր նկատուի բոլորովին»:

Դարձեալ Փար տիւ Պօսփօր կըսէ թէ գետապանաց ստիպման վրայ արտասովոր պաշտօնեայ մը Հայաստան զրկելու լուրը զոր Լէվանթ հրատարակած էր, անհիմն է: Բ. Դրանը, կը յաւելու Փար, Պէրլինի դաշնագրին ճարդ-յօդուածին նկատմամբ պատասխան չէ տուած տակաւին:

Իսկ ընդհակառակն Լէվանթ դարձեալ կը հրատարակէ թէ Բ. Դրան մէջ պտտած զրոյցի մը նայելով, Հայաստան զրկուելիք արտասովոր պաշտօնեան որոշուել է. և այս անձը անշուշտ կառավարութեան այն բանիւնուն և արժանաւոր պաշտօնեայնէն մին է որոյ թիւը դժբաղդաբար խիստ քիչ է:

Արեւելեան Մամուլ օգոստոսի թուոյն մէջ հրատարակեալ քաղաքական յօդուածի մը մէկ մասը որ ճարդ-յօդուածին կը վերաբերի, արժան կը համարվիք արտասուել:

«Այս միջոցիս չկայ տէրութիւն մը որ ներքին կամարտաքին հոգեւոր չտառապի: Թուրքիա ունի կարգադրել իր եւրօրի վիճակն և Պէրլինի դաշնագրի ճարդ-յօդուածին համեմատ հայկական դաւառներու մէջ վերանորոգմունք հաստատել: Այս երկու կարեւոր խնդիրներն ալ ծանր կը քալեն: Արդէն օտար արժէտեարց պատգամաւորներն մի քանի անգամ եւրօրից Գանձակումբին հետ միանալով նիստ ըրին և լինելիք կարգադրութեան ծրագիր մը կը պատրաստեն: Բ. Դրանը տրամադիր է Պոլլարիոյ հարկն և ուրիշ տուրքեր թողուլ և անոնց մատակարարութիւնը պատգամաւորներուն յանձնել իր հսկողութեան ներքեւ, այս պայմանաւ որ կալթայի սեղանաւորներու հետ գրամատիս դժուարութիւնները հարթեն: Լորտ Տըֆէրին Հայկական խնդրոյ մասին յատկապէս Բ.

Դրան հետ բանակցելու և մինչև հիմա-
կան բարենորոգում հաստատվել մաս-
նաւոր լիազօր լինել մը գաւառները
զրկելու և պարտադանց ու անիրաւ տե-
ղական պաշտօնակալներու տեղ դէմ առ-
այժմ արգարաւէր մարդիկ կարգելու
առաջարկն ընելու ատեն, զանց չընել
նաեւ միւս անբուժեանց դեպքաններու
հետ խորհրդակցել և համեմատութեամբ
զուլթիւն մը պատրաստել, գործողութիւն
թիւն՝ որով կարելի է միայն յուսալ
ՅԱՐԴ. յօդուածին արամադրութեան հա-
մաձայն արդիւնք մը, սակայն զանազան
հիմնաւոր կամ անհիմն ձայներ և լուրեր
այդ գործողութեան առջև ելած գըծ-
ուարութիւնները կը յայտնեն և այնպէս
կարծել կը տան որ՝ թէ Բ. Դուռն միշտ
տրամադիր բարենորոգումներու ներ-
մուծման և ներհակ որ և է ինքնավարութեան
առաջարկի, Անկիւր թէ և ցարդ
հետամուտ իր որոշած շաղկին հետեւելու
և լորա կրէնվիլի առաջին պաշտօնագրին
խոստումը կատարելու, սակայն Գերմա-
նիա այս մասին գրեթէ անտարբեր կե-
րելի։ Աւստրիա ինքնուրոյն և անորոշ
շարժում մ'ունի, Իտալիա աւելի աջակ-
ցելու քան թէ ուղղակի միջամտելու
փափաք ունի, Ֆրանսա՝ արդի քաղաքա-
կան ծանր նկատումներով Բ. Դրան հետ
նոր դիւանագիտական պայքարի մը բըռ-
նուելէ կը դժուարանայ, և Ռուսիա՝ թէ և
համակիր Հայկական խնդրոյն կարգադ-
րութեան, կը սիրէ աւելի գիտնել քան
գործել ազգութեան և թերեւ Ս. Երեմի-
ֆանով ՅԱՐԴ. յօդուածի գործողութեան
իրաւունքն յարմար առթիւ իրեն վերա-
պահել։ Այսպէս առ այժմ համակամ և
համադր շարժում մը չերեւիր օտար դեմ-
պաններու կողմէ՝ Հայկական խնդրոյ
մասին, և որ աւելի յաւակն է, Փոքր
Ասիոյ գլխաւոր հայաբնակ դաւառներու
մի քանի անգլիացի հիւպատոսները, Պ.
Թրօթըլը և Պ. Ռիլսըն խիստ նպաստա-
ւոր տեղեկագիրները գրած չեն գաւա-
ռացի Հայ ժողովրդեան բարոյական,
կրթական և տնտեսական վիճակին վրայ,
տեղեկագիրները՝ որ կրնան վատ տպա-
ւորութիւն մ'ընել Անկիւր հասարակաց
կարծեսց վրայ, եթէ ի պաշտօնէ չուղ-
ղուին անոնց մէջ գտնուած ծուռ ըմ-
բռնումներն ու դիտողութիւնները։

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

Աւստրիոյ կառավարութեան ձեռքէն
մայրաքաղաք փախող ապստամբ խըր-
ուարներու մասին որոց դէպքը գրե-
ցինք երէկ, Լէվանթ նոր տեղեկութիւն-
ներ կը հրատարակէ, որք են հետեւեալը։
Պրէնտիդի շոգենաւը ուրբաթ օր
պիտի հասնէր հոս իւր մէջն ունենալով
29 ապստամբներ։ Աւստրիական իշխա-
նութիւնը սոյն դէպքն հեռագրաւ իմա-
նալով կուղէին ձերբակալել և նոյն օրը
Թրիէստէի շոգենաւով տեղեկութիւն զրկել
սակայն Պրէնտիդի շոգենաւը օր մ'ամ-
բողջ ուշանալով, Թրիէստէի շոգենաւը
մէկ ժամ ամբողջ սպասելէ ետքը պար-

տաւորեցաւ մեկնել։ Ապստամբները շա-
բաթ առաւօտ հասան, բայց 26ր միայն
անցադիր ունէին Գարատաղի կառավա-
րութեան կողմէն, իսկ չորսը չունէին.
առաջինները ազատ թողուցան, և
վերջինները ձերբակալուցան։ Այս մի-
ջոցին է որ խրուարները հիւպատոսա-
րան երթալով, իրենց հայրենակցաց ա-
զատութիւնը պահանջեցին։ Երկուշաբ-
թի իրիկուն զինեալ ոստիկաններ ապրս-
տամբները Թրիէստէ մեկնող շոգենաւը
տարին և զայն շրջապատեցին խրուար-
ներուն յարձակումէն պահպանելու հա-
մար, յետոյ աւտոգրական իշխանութիւ-
նը շոգենաւին մեկնելու հրաման տուաւ
առանց մէկու մը ներս մտնելու թոյլ-
տուութիւն ընելու։ Եթէ Պրէնտիդի
շոգենաւը ուրբաթ օր հասնէր, ապրս-
տամբները նոյն իրիկունը շոգենաւ պի-
տի գրուէին և մայրաքաղաք գտնուող
խրուարները բնաւ տեղեկութիւն չպի-
տի ունենային, հետեւեալ յարձակում
չպիտի լինէր և ոստիկանութեան բոլոր
բարձրաստիճան պաշտօնակալները Ղա-
ւթա-Սէքայ չպիտի հաւաքուէին։ մին-
չեւ իսկ Վեհ. Սուլթանին տկանը չպի-
տի հասնէր, որ երեք անգամ յատուկ
մարդ զրկած էր դեմպանտունը տեղե-
կանալու համար թէ պաշտօնէից վտանգ
մը պատահած է։

— Հասան-Բեհադի միջադէպն անձնա-
պանութիւնը ծանուցինք արդէն։
Լէվանթ կըսէ թէ Հասան միջադէպին
իւր ամուսնոյն անհր լսելով, խեղա-
բեր և ինքզինքը պատուհանէն վար նե-
տելով, կենացը վերջ տուեր է։

— Մոխսուսէ ընկերութեան զար-
նուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ
մայրաքաղաքէս ձիտաէ մեկնող Բայսէ-
րիէ անուն շոգենաւը որ բազմաթիւ
օւխտաւորներ ունէր իւր մէջ, առանց
ո և է դէպքի Սուլթանի մօտ և Փոր-Սաի-
տէն Սիլ չտի մէջ իշխանական օւխտաւոր
աւելով սուրբ քաղաք մեկնել է։

— Եր հաւատեն թէ իզմիտի երկա-
թուղին մինչև Լէնկիւրի երկնայնու գոր-
ծողութիւնը մօտ օրէն պիտի սկսին։

— Աւստրիոյ կայսրը Մաքսոնիոյ թա-
գաւորին այցելութիւնն ընդունել է, եր-
կու վեհապետները մէկտեղ օրսի ելեր
են։

— Հունգարիոյ խորհրդարանը Պ. Փէ-
շին նախագահ ընտրել է։

— Իտալիոյ գերմանական դեսպան
Պ. Բեօտէլ Հուովմ վերագաւնալէ ա-
ռաջ վարցէն կանչուել է Պիլմարք իշ-
խանէն։

— Քաթթարօէն հասած վերջին լու-
րերը վրդովիչ են։ Տարմացիայի կառա-
վարի Պ. Բոտիչ Քաթթարօ գացեր է։
Կառավարութիւնը խիստ միջոցներ
ձեռք առել է պատահականութեանց
առաջն առնելու համար։ Քաթթարօ հե-
տըզհետէ զօրք կը զրկուին։

— Հաւաստի տեղեկութիւնը կը հաս-
տատեն թէ Մարդի կայսրը որոշել է
իւր սահմանադրութեւ յարգել տալ։ Մա-
րդեան երկու գունդ սկսել է կադ-
մուլ Սի-Սիլմանի վրայ քալելու համար։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԻ

Փարիզ 11 հոկտ.

Պ. Կամպէթթա Գերմանիայէն Փարիզ
վերադարձաւ այսօր։ (Կըսուէր թէ Պեր-
լինի մէջ ծպտեալ կերպարանօք տեսակ-
ցած է Պիլմարք իշխանին հետ)։

Վիէննա 12 հոկտ.

Բեդրսպուրկի Աւստրիական դեսպան
կոմս Գալնթի հաւանական յաջորդ ցոյց
կը տրուի վախճանեալ Պ. Հայմէրլէի։

Ձինուրագրութեան համար վիճակ ըս-
տացող Դադմախայիք ինքզինքնին ա-
զատելու համար շարունակ կը փախչին
և սահմանադրութեան անցնելով Գարատաղ
կապաստանին։ Աւստրիական կառավա-
րութիւնն իւր Ձէթինէի ներկայացուց-
չին բերնով գանգատեցաւ Գարատաղի
իշխանին՝ սահմանապահ Գարատաղացոյ
անհոգութեան և դասալիքներուն Գա-
րատաղի անցադիր տալով շնորհուած
դիւրութեան ու քաջալերութեան դէմ։

Լոնտրա 12 հոկտ.

Մօրնինկ փոսթ կը գրէ թէ Գերմանիոյ,
Աւստրիոյ, Իտալիոյ և Սպանիոյ տէրու-
թիւնը կը բանակցին հիւսիսային Ալբիկէի
ծովերը գտնուող իրենց ազգակիցները
պաշտպանելու նպատակաւ նաւային հա-
ւաքական շարժում մ'ընելու համար։

Լոնտրա 12 հոկտ.

Թայմզ կը կարծէ դիտնալ թէ Պ.
Կամպէթթայի Պիլմարք իշխանի հետ
Վարձինի մէջ ըրած գաղտնի տեսակ-
ցութեան շուրջ անհիմն չէ։

ԻՄ ՄՏԱՇՈՒԹԻՒՆԻ

ԼԳ.

Մ Ե Ր Կ Ղ Ե Ր

Հեղինական խնդրոյն վերմ միջոցին
էր, երբ ոմանք յուստեսք ժամ առ-
ժամ ճակատամարտ կսպասէին ընդ մէջ
Յունաց և Դրան և այլք սկսած էին վա-
ռօղի հոս առնուլ. դիտէ՞ք Յոյն կղերն
ի՞նչ կընէր։

Հեռագիրը ծանուցին այն ատեն թէ
Աթէնքի Սինոդն կառավարութեան աը-
րամագրութեան կը թողուլ բոլոր եկե-
ղեցեաց արժեքաւոր նիւթերն, որպէս
զի ի պահանջել հարկի ինպաստ ազգա-
յին խնդրոյն գործածուին։

Բայց Հայոց պահանջումներն աւելի
չափաւոր են։ Մեր մեր եկեղեցեաց ոչ
անօթներն կուղենք և ոչ թանկագին
նիւթերն, մեք, ո՞վ Հայ կղեր ձեր թան-
կագին դաստառութիւնն կուղենք, եթէ
բան մը չէք կարող ընել օգտակար,
դէմ հանդիստ կեցէ՛ք ո՞վ սիրոյ և մի-
ութեան հրեշտակներ, ինչպէս որ յա-
ւակնութիւն ունիք այսպէս կոչուելու և
հռչակուելու։

Դժբաղդաբար հարկ չկայ մեր հին
պատմութիւնն թղթատելու, նոյն և ա-
ռաւել դժբաղդութեամբ հարկ չենք
տեսներ մէկ քանի տարիներ յետ ընդ-
կրունկն դառնալ Հայ կղերին սիրալի
մեծագործութիւններն պանծալի շահա-
տակութիւններն քրքրելու։

Փոքրիկ ակնարկ մը ձգենք աւելի մօտ
անցելոյն և այժմու վիճակին վրայ և ա-

հաւանական իրողութիւններ մեր-
կապարանոց կը խօսին :

Ամեն ոք կը յիշէ թէ Վեհ. Դէորդ-
կաթողիկոսն ինչպէս վարուեցաւ Ալաշ-
կերտի, Պայազլարի Հայ գաղթականու-
թեան և Հայաստանի սովի խնդիրներուն
մէջ :

Ամեն ոք կը յիշէ թէ իւր սիրելի ձեռ-
նասուն Մանկունի Վահրամ եպիսկոպոսն
նոյն իսկ այս պահուս ինչ դեր կը խա-
ղայ իշխանի մէջ, չենք գիտեր այդ
վտանգաւոր մանուկը Վահարանէն երբ
պիտի անհետի :

Ոչ ոք չէ մոռցած թէ Եղիպտոսի
Մեսրոբ եպիսկոպոսն ինչ ընթացք բռն-
նեց ազգին սեփականութեանց, կեդրոն-
վարչութեան և Ս. Պատրիարքին հետ :

Ամենքս ալ գիտենք թէ Եւդոկիոյ
առաջնորդ Վահան վրդպ. ինչ քստմնե-
լի և դայթակղական հրատարակութիւն-
ներով առաւ քաղց :

Սոյ վահանորդ Մկրտիչ կաթողիկո-
սի ազգային իշխանութեան դէմ ընդ-
վզելով յարուցած հրովարտակի խնդիրն
և անցած դացած իրողութիւններն
գաղտնիք մը չեն :

Մերգիփունի մէջ Եղեռեան Յովհաննէս
եպիսկոպոսի ունեցած վարմունքն բացատ-
րելու հարկ չկայ զի ազգին դժբաղդու-
թեանէն Հիդրա մ'է եղած մեր գլխին :

Թող զկանայս և զմանկոսիս :

Բաւ չէին սոքա, պէտք էր որ Հայ
կղերին «մեծագործութիւն» ներն իրենց
լրման հասնէին, և ահա այդ պահան
այս անգամ կուգան լրացնել Երուսա-
ղիմայ միաբանութեան Աստուածատուր
եպիսկոպոս և Վահան վարդապետ :

Շատ ապրին Աստուածատուր և Վա-
հան, պատիւ և պարծանք Ազգին և
փառք իրենց անուններուն :

Սրբոց Յակոբեանց աթոռն արդէն
պարտուց տակ կը ճնշուի, աստի անտի
օգնութիւն կսպասուի, պարտուց բարձ-
ման Պատ. Յաննիսթողոյն գիշեր ցերեկ
կաշխատի հնարաւոր միջոց մը ձեռք ձը-
գելու և ազգային սոյն փառաւոր հաս-
տատութիւնն կործանումէ վրկելու հա-
մար, իսկ միաբանութիւնն փոխանակ
Ամեն. Եսայի Ս. Պատրիարքի հետ մէկ
սիրտ մէկ ոգի աշխատելու և գիւրու-
թիւններ ընձեռելու, արդէն խարխուլ
միջոցներն ալ քանդու և ժողովուրդն
խաղառ սառեցնելու կը յանգենին մին-
չեւ իսկ Բ. Դրան մօտ «գովելի» ձեռ-
նարկներ ընելով :

Ինչ է այս խռովութեան և նոյն իսկ
ազգային բարձրագոյն իշխանութեան
դէմ իրենց ապստամբութեան շարժա-
ռիթն : Եթէ Ս. Պատրիարքին դէմ գան-
դատ կամ ամբաստանութիւն մ'ունենին,
թող հրապարակ հանէին, որպէս զի
աղբն ալ դիտնար և ըստ այնմ գատէր.
Իսկ եթէ «իրենց յատուկ» պատճառ մը
ունենին այսպէս ընելու, դժբա այդ աս-
տիճան տխմար կրնային ըլլալ որ ազգն
իրենց քմաց և հաճոյից զոհեր պարծա-
նաց արժանի այդ հաստատութիւնն և
իւր Պատրիարքն :

Հարցաքննութիւն պիտի կատարուի

անաչառ կերպով այս մասին թէ ոչ այս
ևս միւսներուն քով պիտի գնան մոռա-
յութեան մէջ թաղուելու և խնդիրն ա-
նուշի կապուելու համար. ո՞ւր պիտի
յանգի իրաց — տխուրէ տարբեր —
այս վիճակ, պիտի ըլլայ որ սոքա վերջ
գտնեն այլ ևս և մեր կղերն իրապէս
իւր կոչման արժանի դեր մը խաղայ
ժողովրդեան մէջ. պիտի ըլլայ որ մեր
կաթողիկոսներ եպիսկոպոսներ և վար-
դապետներ դոնէ այնքան անվրաս ըլ-
լան որչափ մեր քահանայներ, պիտի ըլ-
լայ արդեօք որ Հայ կղերն ազգին եթէ
բարիք չգործէր դոնէ հանգարտ կենայ,
իցիւ թէ ապրէինք և բաց աչօք տես-
նէինք . . . :

16 Հունի 4374

Խ. Յ. Ս.

ՄԻՐՏՈՒԹԻՒՆ

Բոլոր Գրիստոնեայք կընդունին թէ
Մկրտութիւնը Գրիստոսի եկեղեցւոյն
դուռն է, ուրկից ներս կը մտնեն բոլոր
հաւատացեալք, քանզի տէրունական
պատուէրն է «Ան որ հաւատայ ու մը-
կրտուի, պիտի վրկուի» :

Այս կարևոր պատուէրը ըստ արժան-
ւոյն սորվելու համար պարտինք առանց
նախապաշարման զգրքերը քննել. բայց,
որովհետեւ շատ քիչերը արտօնութիւն և
ժամանակ ունին քննելու, Աւետարանիչ
Գէորգ, Ն. Շիշմանեան հին և նոր Գը-
րիստոնեայ ազգաց և ժողովրդոց մը-
կրտութեան վարդապետութիւնները և
արարողութիւնները դրոյիկ մը մէջ հա-
ւաքեալ կը նուիրէ իւր սիրելի ազգին
մեծաւ յարգանքով, Գինն է Յ զըշ, և կը
ծախուի բոլոր գրալիւծառաց քով, կա-
մուրջին գլուխը Սուճի Պողոս աղային
խանութը, և Ղալաթիոյ Մաքսատան փո-
ղոցը թիւ 16, Հայկական թղթալիւծա-
ռանոցը :

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սեւանիկի երկաթուղին Սերվիոյ և
Աւստրիոյ երկաթուղեաց հետ միացնե-
լու համար ի պաշտօնէ հրաման տրուե-
ցաւ :

— Օսմանեան հեծեալորաց ընդհա-
նուր հրամանատար հաճի Մէհմէտ Իմին
փաշա Սեւանիկէն մայրաքաղաքս վերա-
դարձաւ երէկ :

— Մէտինէի մէջ արմտեաց գինը ար-
տաքոյ կարգի բարձրացեր է :

— Մայրաքաղաքիս մէջ հրատարակ-
ւած արաբական Էլճէվայիս լրագիրը,
որ երկար ատենէ ի վեր խաբանեալ էր,
երէկ ներում ընդունելով վերստին հը-
րատարակուիլ սկսաւ :

— Կըսուի թէ Միւնիթէֆիք ապստամբաց
պարագլուխ Մանսուր փաշա Եմէնի
կողմերը փախեր է :

— Պոստոյ վճարին շատեն նախա-
դաճ Սուրուրի էֆ. քանի մ'օրէ ի վեր
հիւանդանալով, իւր պաշտօնատեղին չէ
կրցած երթալ :

— Արեւելեան-Ռումէլիի քննիչ և Ադ-
րիանուպոլսոյ մաքսատան վերատեսուչ

Ահմէտ Բեամիլ էֆ. երէկ իւր պաշտօ-
նատեղին մեկնեցաւ :

— Եւրոպական լրագիրք կը գրեն թէ
Տրիպոլսոյ մէջ 10,000 Լաւի Օսմանեան
զօրք դանուելով հանդերձ, Սեւանիկէն
նորանոր դնդեր և ապամթերք պիտի
ղրկուին : Թուրքիոյ օսմաններուն վրայ
ալ Օսմանցիք ամբողջութիւններ շինել սկը-
սեր են :

— Վաղըթ կըսէ թէ սեպտ. 13 էն
մինչև 22 Սէքիէի մէջ զանազան հիւան-
դութիւններէ 182 և քօլեռայէն 43,
ընդամենը 225 հոգի մեռեր են : Սեպ-
22 էն ի վեր բնաւ տեղեկութիւն մը
առնուած չէ : Բ. Դուռը առողջապա-
հական մասնաժողովին ծանուցեր է որ
ձիտտէի դիմաց Սէվաքին կոչուած տե-
ղին հետ հաղորդակցութիւն մը հաստա-
տելու համար Եղիպտոսէն արտօնու-
թիւն պիտի խնդրէ. և որովհետեւ ձիտ-
տէն մայրաքաղաքիս առողջապահական
մասնաժողովոյն իշխանութեան ներքեւ
է, այս կերպով դիւրին պիտի ըլլայ
շուտ տեղեկութիւն առնուլ : Քաղաքէն
մինչև Երուսաղէմ զինուորական շրջանակ
մը հաստատելու համար Բ. Դուռը հրա-
ման տուեր է, նոյնպէս Դամասկոսի
մէջն ալ քարանթինայի տեղ մը պիտի
հաստատուի :

— Մինչև ցարդ շոգեկառքով իզմիտ
երթ եկեղիցներէն անցագիր կառնուէր.
Վաղըթ կըսէ թէ այսպիսի կարճ ճա-
նապարհորդութեանց համար այլևս ան-
ցագիր չպիտի առնուի :

— Հաջըգաթ այսօր երկար յօդուած
մը կը գրէ Դաղղիոյ դէմ Թուրքիոյ
խնդրոյն համար, նախ կը փաստաբանէ
թէ Դաղղիա շատոնց ի վեր Թուրքիոյ
գրաւել կը մտաբերէր. 10 տարի առաջ
Դաղղիոյ երեսփոխաններէն Պ. Լէոն Բէ-
նէ Թուրքիոյ զնաց 10 ի չափ արտօնու-
թիւններ ստանալու համար զորս պէյը
մերժելով երեսփոխանը սպառնացաւ
թէ մօտ ատենէն զաղղիացիք Թուրքիոյ
պիտի գրաւեն և այն ատեն զինքը կա-
խել պիտի տան : Յետոյ Հաջըգաթ կը
յաւելու թէ Ռուսիա բացէ ի բաց մեղի
դէմ պատերազմ բանալով շատ աւելի
վահանանաբար վարուեցաւ քան Դաղղիա :

— Աւստրիոյ տէրութիւնը թոյլ տուեր
է իւր Դաղմատացի յունադաւան հպա-
տակաց որ մայրաքաղաքիս մէջ եկեղե-
ցի և դպրոց մը շինելու համար հանգա-
նակութիւն մը բանան :

— Կըսուի թէ Աւստրիոյ արտաքին գոր-
ծոց պաշտօնէի խորհրդական Պ. Գալէյ
Պ. Գալիսի տեղ մայրաքաղաքիս դեսպան
և այս վերջինն ալ Աւստրիոյ առաջին
նախարար պիտի անուանի :

Պ. Գալէյ Սլաւասէր անձ մ'է :

— Ալպանիոյ մէջ Տերվիչ փաշայի հը-
րամանատարութեան ներքեւ գտնուող
զօրաբաժնի հրամանատար Սէլամի փա-
շա Սեւանիկէն մայրաքաղաքս վերադար-
ձաւ :

ՎԱՐՎԱՊԵՏԱԿԱՆ ԳԼԻՒԳ
Պիտի գումարի յառաջիկայ կերակրի
և հոկտ. Ղալաթիոյ ազգային մատենա-
դարանը, տեղեկութիւն 4—6½ ըստ
տաճկաց: Եզրագար Մուրատեան
30 սեպտ. 1884

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ՏԱՃԿ. ԼԵԶՈՒԻ
Պ. Պ. ԴԱԼԳՃԵԱՆԻ
Հեղինակին սոյն գործն երրորդ ան-
գամ տպագրուած է Միւհէնտիսեան
ընտիր տառերով, յանուն «Հեգարան և
ընթերցարան Օսմ. լեզուի»:
Դին 5 զրուշ
Կը գտնուի ամեն Հայ դրամաճառաց
քով. կեդրոնատեղին է Գալաթեան
գրատուն:



ԱՐԱՊ-ԱԼԺԵՐԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԼԵՒԻ ԶՈՒԳ-ԶՈՒԳ ՅԵՂԻ
Բաղկայեալ 50 անձէ, ընդ. տեսչու-
թեամբ Սիտի Հաճալի Պէն Մօհամէտ
ասպետի

Բացում նորահաստատ թատրոնի Եէնի
պաղէ Բէհալ պաղը
Ուրբաթ 2/14 և կիրակի 4/16 հոկ-
տեմբեր 1884 ժամ 2 կէս օրէն մերջը
Ամեն շաբաթ ուրբաթ և կիրակի օ-
րերը, նոյնպէս Գուրգան Պայրամի տօ-
նին չորս օրն ամբողջ, մեծ ներկայա-
ցումներ, զանազան տեսարաններ, նորու-
նոր և հրապուրիչ փորձերով տեղի պի-
տի ունենան. ներկայացումէն վերջը
ձէզայիլի մեծ բանաստեղծ և ուրիշ ա-
րարական բանաստեղծներ ալ պիտի կա-
տարուին:

Արաբական խմբին տեսչութիւնը պա-
տիւ ունի Արգոյ հասարակութեան ծա-
նուցանելու թէ ընտանիքները մեծամեծ
ծախքէ ազատելու համար, զոր պատ-
րաստ էին ընել մինչև Իսկիւտար եր-
թալու և ընտանիքներու ու արուներու
տրուած ներկայացումնց ներկայ դառն-
ւելու համար, Կայսերական կառավա-
րութեան հրամանաւ սոյն նորահաստատ
թատրոնը հիմնեց ի Սթամպուլ կարգ-
մը ներկայացումներ տալու համար, ո-
րոց երկուսն անձինք կարող են ներկայ
գտնուիլ: Սուրճ և ուրիշ կարգադրու-
թիւնք ըստ ամենայնի կատարուած են.
կանանց մուտքը արանց մուտքէն դատ-
ուած է. թրամվայը որ Պօլսոյ կամուրջի
դիմէն կը մեկնի, թատրոնին դրան ա-
ռաջ պիտի կենայ:
Դիներն են.

Առաջին աստիճան 15. երկրորդ՝ 10.
երրորդ՝ 5. Տասը տարեկանէն վար եղող
տղայք և համագեւտով զինուորականք
գնոյն կէսը պիտի վճարեն:

ՀԱՅԱԿԱՆ ԹՂԹԱՎԱՆՈՒՄՆԵՐ
ԵՒ ԴՐՄՏՈՒՆ
Յ. Յ. ՉԱԲԼՐԵԱՆ

Գալաթա Գարագիւղ մաքսատան վո-
ղոց թիւ 16. Սոյն նոր բացուած թղթա-
վաճառանոցին մէջ կը գտնուին գրասե-
նեկի և գպրոցական ամեն տեսակ պի-
տոյք, հայերէն և օտար լրագիրք, սի-
կարի թուղթ, նաև նորահար «Նուպ-
եան» ըստած կօշկաներկը, խիստ չա-
փաւոր գիներով:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԳ

Պաղէ Գարու թիւ 8 Համադգային դեղա-
րանին մէջ ամեն օր կը գտնուին Տօրթէօր Ա.
նանեան Էֆէնտի, որ արքունի բժշկական դըպ-
րոցին ուսուցիչ է և կոկորդի, բթի ու ակուն-
ջի հիւանդութեանց մէջ մեծ համբաւ ստացած
է, Տօրթէօր Վէնէյիանօօօօ որ Քիլիկի մէջ
համաւաւոր է, նոյնպէս աչտոյժ Տօրթէօր
Իլիա Ապտինուր Պէյ որ արքունի բժշկական
դպրոցին ուսուցիչ է և ատամնարոյժ Պ. Գա-
լիարի:

Տօրթէօր Անանեան ամեն օր ժամը 2 և
մինչև 5 և 8 և մինչև 10 դեղարան կը գըտ-
նուի. Իսկ ուրբաթ օրերը կէս օրէն մինչև ժա-
մը 8 աղբատները ձրի կը դարմանէ: Իսկ Տօր-
Իլիա Ապտինուր Պէյ երեքշաբթի, հինգշաբթի
և շաբաթ օրերը ժամը 3 և մինչև 5, ուր-
բաթ օրերը 7 և մինչև 9 աղբատները ձրի
կը դարմանէ: Տօրթէօր Վէնէյիանօօօր ալ
ամեն օր ժամը 3 և մինչև 4 և 9 և մինչև
10 դեղարան կը գտնուի. չորեքշաբթի օրերն
ալ մինչոյն ժամերու մէջ ձրի կը նայի: Իսկ Պ.
Գալիարի ամեն օր ժամը 6 և մինչև 10
դեղարան պիտի գտնուի, և հինգշաբթի օ-
րերն ալ մինչոյն ժաման մէջ ձրի պիտի նայի:
Յետին աղբատաց համար դեղերը ձրիաբար
կարուի:

ՄԻՆԱՍ ԶԵՐՈՂ
ԳՐԻԶ ԵՒ ՍՈՒՐ

Արամեան տպարանէն ելած այս հե-
ղինակութիւնը նուիրուած է Հայ մայրե-
րուն: Բանասիրական և վիճաբանական
բազմաթիւ յօդուածներէ զատ, կը պա-
րունակէ ընդարձակ և հետաքրքրաշարժ
ներածութիւն մը, որոյ գլխաւոր նիւ-
թերն են. — «Գրական փորձեր» ու յա-
րուցած պայքարն, Ս. Ոսկանեանի մի-
անտիպ նամակն ի նպաստ աշխարհաբար-
եանց, 1855 թ. Պատրիարքական հալա-
ծանքն ի նպաստ գրաբարեանց, Կոլկաս-
եան յեղափոխութեան պատմութիւնն,
վարժապետական խնդիր, Արարատեան
ընկերութեան ծագումն, լեզուի բարենո-
րոգում, հեղինակին՝ աղգային պաշտօ-
նով երկրորդ ուղևորութիւնն յԱնգղիա,
Տեսակցութիւնք անգղիացի Թրէնսիլլըն
գրագէտին հետ, Անգղիոյ Զինկեանէ-
ներու լեզուին զարմանալի նմանութիւնք
Հայերէնի հետ, Թրէնսիլլընի Հայերէն
սորվիլն և ի նպաստ Հայերէնի գրած
նամակն, լեզուապայքար, Անահիտ և
Արամաղը, Գարագաշեան և Բէհեան,
ևն. ևն.

Կը ծախուի բոլոր Պօլսոյ հայ գրա-
վաճառաց քով, Ղալաթիա Գօմիսիօն
խանի ետեւը թիւ 23 Վրոյրի թղթավա-
ճառանոցը և Բերա Դիւնէլի գիւմացը
Պ. Պօտէնի գրատունը: Դին 8 զրուշ:

ՏԵՐ-ԽՄԵԱԳԻՐ

Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

Բիգա փաշա խան քիւ 14



Փ Ա Ն Ա Ս Է

ԴԵՂ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ԴԵՂ ՍԱՄԱՐՍՅՈՒՅՆ

Կը ծախուի Միւսսեան և Բիւրեղաց Ամերիկեան վաճառատունը ի Ղալաթիա Կ. Պօլսոյ:
Փանասէն իւր օգտակարութեամբ, ինչպէս Ամերիկայի և Եւրոպոյ, նոյնպէս և Թուր-

քիոյ ալ և ալ կողմերը մեծ ընդունելութիւն գտած է:
Փանասէն գեղացւոյն և գաւառացւոյն բժիշկն ու բարեկամն է, և մեծ օրհնութիւն մը
համարուած է այն անդերուն համար, որ բժիշկ ու դեղ և գարման հաղիւ կը գտնուին:
Փանասէն բուսեղէններէ բաղադրեալ լինելով՝ բոլորովին անվնաս է: Փանասէն այրածին ցա-
ւը կ'առնէ ու քիչ ատենի մէջ կը բուժէ. նոյնպէս և մարմնոյն կտրուած ու ճմլուած տե-
ղերուն ցաւն ու բորբոքը չուտով կ'անցնէ:

Զղային, յօղային և ոսկրային սաստիկ ցաւերը բուժելով՝ տաղնապալը կը հանդար-
տեցնէ: Ստամոքսի, փորի և աղեաց ցաւերը կը կտրէ ու պաղէ յառաջ եկած դժուարու-
թեանց առաջը կ'առնու:

Փանասէն ակռայի սաստիկ ցաւերը չուտով կը բուժէ: Մարմնոյն կտրուած կամ վիրա-
ւորեալ կողմերն առատ փանասէ քսելով չուտ կը բժշկուին ու կը դողոյն: Փանասէն կը
բժշկէ նաև փորձարութիւն, թանք, հազ, ջերմ, կոկորդի բորբոք և ուսեքք, մէջքի ցաւ
և ալ դանազան ակռայի, որոց սկզբնապատճառը դրեթէ նոյնն են: Այսպէս կը վիպեն շա-
տեր, որք փորձած են: Բնականիք իրենց տան մէջ ու պանդուխտը և ճանապարհորդը իրենց
մօտ փանասէ պահելով և յանկարծական դժուարութեանց ատեն զորձածելով մեծ օգուտ
կը քաղեն և ծանր հետեւանաց առաջը կ'առնուն: Փանասէն հեղուկ է, որ թէ՛ մարմնոյն
վրայէն քսելով և թէ՛ խմելով ալ բժշկութիւն կը դործէ:

Գործածութեան կերպը հետն է: Գլխաւոր վաճառատնողին է, Ղալաթիոյ Նէնի-ճամիի
դրան կից Միւսսեանին Ամերիկեան վաճառատունը, նաև մայրաքաղաքիս դեղագործաց քով
ու գաւառներն ալ կը գտնուին: